

УДК 342.98:35.082.3:342.98

Зоряна Романівна КІСІЛЬ,

декан факультету № 7

Львівського державного університету внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор;

Марина Андріївна КІСІЛЬ,

магістр факультету № 5

Львівського державного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Досліджені особливостей підготовки поліцейських кадрів у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Наголошено на тому, що сьогодні не досить чітко визначено специфіку підготовки поліцейських кадрів у таких закладах. Акцентовано увагу на існуванні різних підходів щодо перспектив збереження наявної мережі відповідних закладів. Узагальнено проблемні питання концептуальних засад покращення діяльності правоохоронних органів та якості підготовки поліцейських нової генерації. Зазначено те, що цей процес може бути успішним лише тоді, коли уся наукова спільнота долучиться до осмислення усіх проблем, які існують в системі МВС України та напроцяють рекомендації їх діяльності.

Проблема вдосконалення професійно-психологічної підготовки кадрів Національної поліції України є винятково актуальною, враховуючи як суспільно-значиму спрямованість на забезпечення законності й правопорядку, а також ризиконебезпечний і екстремальний характер їх діяльності, так і постійно зростаючий рівень складності умов і чинників, що супроводжують соціальні зміни. Високі вимоги, що пред'являються до рівня професіоналізму зазначених фахівців, потребують цілеспрямованого розвитку особистісних і професійних якостей, майстерного володіння системою теоретичних і прикладних знань, уміння застосовувати їх на практиці за будь-яких умов незалежно від специфіки їхньої діяльності.

Потреба у професійно-посадовому розвитку персоналу правоохоронних органів має не абстрактний, а суто конкретний характер і обумовлена реальними факторами. По-перше, професійно-посадовий розвиток особового складу детермінований ускладненням змісту праці і служби в правоохоронних органах. Вочевидь, професіоналізація державної служби в органах, структурах та підрозділах поліції як соціально-організаційне явище обумовлена якісними і кількісними змінами у змісті та характері праці і характеризується виникненням нових професій та спеціальностей, професійної літератури, професійних

спільностей, технологій включення людини в професійну діяльність, становлення й розвитку її як професіонала правоохоронної справи. У понятті «професіоналізація» відбиваються якісні зміни, які зазнають об'єктивовані форми праці (посади, робочі місця, вимоги до людини, її здібності). «Воно розкриває міру зрілості різновидів суспільної практики як професійних видів праці, тобто таких, для виконання яких потрібні спеціально сформовані у людини якості – професійні здібності. У змісті поняття «професіоналізація» віддзеркалюються і зміни, що відбуваються у людини в процесі підготовки її до професійної діяльності, а також під час виконання нею спеціальних операцій (прийомів, дій, рухів), обов'язків, особливостей її поведінки в певних умовах праці» [1].

По-друге, професійно-посадовий розвиток персоналу обумовлений структурою мотивації правоохоронців. Наприклад, одні правоохоронці прагнуть реалізувати себе у правоохоронній діяльності держави. Інші бачать у цій службі найбільш вдалий спосіб посісти достойне місце у суспільстві. Треті вбачають можливість вирішити свої матеріальні проблеми, встановити зв'язки з корисними для життя людьми. Означені мотиви виступають рушійними силами і у професійно-посадовому розвитку правоохоронців, їх не слід скидати з рахунків.

По-третє, професійно-посадовий розвиток персоналу правоохоронних органів обумовлений тимчасовими обмеженнями циклу активного професійного життя людини і постійною потребою органів, структур та підрозділів забезпечувати свій розвиток. Адже інтенсивність, ритмічність, темпи розвитку будь-якої організації і суспільства у цілому залежать не лише від постійного притоку людей, здатних заміщати посади в організаційній структурі, але й від можливості зробити роботу краще, ніж виконували її попередники, збільшити особистий професійний досвід, а, відтак і досвід організації. Темпи приросту професійного досвіду персоналу органів, структур та підрозділів правоохоронних органів – це найважливіший фактор її стабільного та динамічного розвитку. Ігнорування цих обставин негативно відбивається на результатах правоохоронної і правозабезпечувальної діяльності, правосвідомості громадян та й загалом якості суспільного розвитку.

З прийняттям Закону України «Про Національну поліцію» розпочато якісно новий етап реформування МВС України. Результат запланованих реформ багато в чому залежить від якості професійного навчання поліцейських, готовності їх до несення служби в практичних підрозділах. Саме тому реформування системи Міністерства внутрішніх справ передбачає відповідні зміни в діяльності відомчих вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання. На сучасному етапі розвитку Української держави постала об'єктивна необхідність перегляду значної кількості існуючих уявлень про завдання, форми і методи національної

освіти взагалі і системи професійного навчання поліцейських, зокрема. У попередні періоди історії порівняно повільна еволюція становлення людини, суспільства, виробництва зумовили відносну постійність структури і змісту освіти. Домінувала концепція освіти, згідно якої набути людиною знання і вміння зберігали свою вартісну цінність упродовж всього її життя – «освіта на все життя». У наш час неперервна освіта є відповіддю на виклик, який кидає нам світ, де зміни відбуваються надто швидко, що спонукають необхідність змінити формулювання «освіта на все життя» на нове «освіта через усе життя».

Сучасна складність завдань, що вирішується Національною поліцією України (ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію»), насамперед у протидії злочинності, котра дедалі стає все поширенішою і небезпечнішою, забезпечення публічної безпеки і порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, надання послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги, винятково важкі умови, в яких ведеться ця робота, вимагають постійного зростання професіоналізму кадрів поліцейських, високого рівня наукового забезпечення процесів їх підготовки та практичної діяльності.

Реалії сьогодення дають підстави стверджувати про те, що нині вкрай актуальним є питання вирішення питання пошуку шляхів покращення діяльності правоохоронних органів та якості підготовки поліцейських нової генерації. Очевидним є те, цей процес може бути успішним лише тоді, коли уся наукова спільнота долучиться до осмислення усіх проблем, які існують в системі МВС України та напрацюють рекомендації їх діяльності.

Реформа галузевої освіти у ВНЗ МВС України та функціонування національних поліцейських систем повинна, на нашу думку, відбуватися із врахуванням передового зарубіжного досвіду, позаяк, не зважаючи на відмінність у політичних, правових, культурних традиціях, менталітету, діяльність поліції в європейських країнах та США розв'язують ідентичні проблеми щодо надання поліцейських послуг у забезпеченні публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; сучасним викликам і загрозам, злочинам терористичного й транснаціонального характеру, нерідко об'єднуючи зусилля на міждержавному рівні

Слід наголосити увагу і на тому, що у провідних європейських країнах реформи поліцейської діяльності, зазвичай, здійснювалися в контексті реалізації адміністративної реформи державного управління. Тому дослідження, запозичення зарубіжного досвіду, застосування єдиних уніфікованих стандартів поліцейської підготовки є вкрай необхідним для імплементації його у вітчизняний досвід.

Враховуючи різні мікро- і макросоціальні детермінанти в Європі сформувалися різні моделі підготовки поліцейської освіти, а саме:

- німецька, яка передбачає обов'язкове проходження практики й підвищення кваліфікації перед призначенням вищу посаду. Навчання поліцейського за німецькою моделлю підготовки на всіх трьох рівнях в загальному триває – 7,5 років;

- французька, яка у своїй концепції використовує централізований принцип управління освітою. Тривалість навчання – 4,5 років;

- британська, яка у своїй концепції використовує децентралізований принцип управління освітою. Цій системі притаманно надання поліцейському лише вузької спеціалізації.

Слід зазначити, що для всіх моделей освітніх систем підготовки поліцейських притаманно: по-перше, високий професійний рівень викладачів, інструкторів; по-друге, якісне методичне забезпечення прикладного спрямування; по-третє, раціональний підхід до вивчення дисциплін практичного спрямування, що унеможливує викладання курсантам предметів, які в нашій системі освітнього процесу відносять до нормативного блоку; по-четверте, створюються усі необхідні умови для засвоєння курсантами у стислі терміни знань та умінь (accomplishments and skills); по-п'яте, застосування широкого спектру практичних (позааудиторних) форм (experiential learning); по-шосте, жорсткий контроль за рівнем засвоєння курсантами матеріалу; по-сьоме, підвищені вимоги до науково-педагогічних працівників, які обираються лише на конкурсній основі, з обов'язковим урахуванням наявності досвіду практичної діяльності, та його освітньо-кваліфікованого рівня.

Отже, відомча система підготовки працівників правоохоронних органів має свою цільову спрямованість, зміст та характерні риси. Вона виступає як єдина система освітньої діяльності з єдиними вимогами щодо формування змісту навчання, з мережею навчальних закладів, визначених у встановленому порядку та з власною системою управління. Сьогодні становлення цієї системи одночасно проходить у двох напрямках. По-перше, становлення системи професійної підготовки Міністерства внутрішніх справ йде шляхом впровадження системності в професійно-освітній процес на базі реалізації єдиної державної політики у сфері правоохоронної державної служби через визначення структури та змісту професійної діяльності правоохоронців, професійно-кваліфікаційних характеристик посад органів, служб та підрозділів внутрішніх справ, цілей, пріоритетів і принципів відповідного професійного навчання, введення єдиних державних стандартів професійного розвитку та критеріїв оцінки їх досягнення з урахуванням різноманітності термінів, форм і методів навчання.

Саме це має надати системі відомчого професійного навчання визначеності, цілісності, забезпечить безперервність і послідовність освітньо-виховного процесу. По-друге, становлення системи професійної підготовки Міністерства внутрішніх справ України йде також по лінії зміцнення керованості діяльності системи, інтеграції, взаємозв'язку та координованості дій всіх навчальних закладів, що здійснюють освітню діяльність у сфері професійного розвитку особового складу органів, структур та підрозділів правоохоронних органів.

Отже, аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду підготовки поліцейських дає нам можливість запропонувати актуальні напрями діяльності, спрямовані на реформування освітньої діяльності МВС України, а саме:

1) науково обґрунтувати концепцію і стратегію модернізації системи професійного навчання поліцейських, а саме: первинної професійної підготовки; підготовки у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання, післядипломної освіти, службової підготовки та законодавчо визначити суб'єктів цього реформування, внести зміни до чинного законодавства;

2) з метою формування, підготовки висококваліфікованих поліцейських, формування правоохоронної еліти на часі прийняття Закону України «Про реформування системи освіти МВС України та підвищення якості підготовки поліцейських»;

3) розробити і затвердити Концепцію формування та розвитку цілісної системи неперервної освіти поліцейських;

4) прийняття Закону України «Про відомчу систему професійного навчання поліцейських у ВНЗ МВС України» сприятиме застосуванню компетентнісного підходу в освітньому процесі у ВНЗ МВС України та удосконаленню системи управління освітньою та науковою діяльністю на галузевому й вузівському рівнях системи навчальних закладів МВС України;

5) сприяти розвитку ВНЗ МВС України щодо надання освітніх послуг із підготовки (базова освіта), перепідготовки (післядипломна освіта) та підвищення кваліфікації поліцейських;

6) розширити мережу інноваційно-технологічних центрів на базі науково-дослідних інститутів МВС України, які б безпосередньо займалися розробкою новітніх технологій підготовки поліцейських;

7) визначити загальнонаціональні стандарти якості освітнього та кадрового забезпечення системи професійної підготовки поліцейських, що мають встановити чіткий порядок ліцензування, атестації, акредитації усіх установ і закладів, які займаються професійним навчанням поліцейських;

8) МВС України здійснити низку наукових досліджень щодо розробки і впровадження «портретів якості» поліцейських в залежності від виду діяльності, структурного підрозділу, кола службових обов'язків з метою вдосконалення кваліфікаційних вимог до посад поліцейських;

9) активізувати процеси сертифікації Національної поліції України щодо надання освітянських послуг відповідно до вимог системи ISQ 9000;

10) сприяти розвитку наукових шкіл у відомчих навчальних закладах системи МВС України;

11) не допускати скорочення державного фінансування навчальних закладів різних рівнів навіть в умовах кризи, зокрема, наукових досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України: теорія, досвід, шляхи вдосконалення. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. 473 с.

2. Кісіль З. Р., Серeda В. В. Юридіко-психологічні засади запобігання професійній деформації працівників правоохоронних органів : монографія. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 848 с.

Отримано 11.02.2018

УДК 378.004

Глона Іванівна КОСТИКОВА,

завідувач кафедри теорії і практики англійської мови

*Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,
доктор педагогічних наук, професор*

ІНТЕРАКТИВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ЯК ЯКІСТЬ НАВЧАННЯ ТА РИСА ОСОБИСТОСТІ

Викладено теоретичні питання інтерактивності як якості навчання і риси особистості в контексті інтерактивного навчання майбутніх фахівців. В роботі визначено засади інтерактивного навчання, схарактеризовано основні методичні прийоми інтерактивного навчання. В роботі підкреслюється, що ефективність впровадження методичних прийомів інтерактивного навчання ґрунтується на інтерактивній взаємодії майбутнього фахівця і викладача.

Як відомо, інтерактивність (від англ. interaction – «взаємодія») – поняття, яке розкриває характер і ступінь взаємодії між об'єктами чи суб'єктами. Іншими словами, це здатність взаємодіяти або знаходитися в режимі діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або з ким-небудь (людиною) [2]. Прийнято вважати, що інтерактивність – це сформована під час навчання якість, проте, як свідчить наш багатолітній досвід, згодом ця якість стає рисою особистості. Безперечно, інтерактивність має формуватися і розвиватися під час навчання.